17/04/2020

Ποιητές και συγγραφείς γράφουν για τον Επιτάφιο και την Ανάσταση

/ Παιδεία και Πολιτισμός

«Χθες, Μεγάλη Παρασκευή, πήγα στον Επιτάφιο. Κάποτε να μου θυμίσεις να σου πω την ιστορία των Επιταφίων μου. Λογάριασαν πολύ στη ζωή μου. Σε κάθε κόχη που έστριβα, έβλεπα χθες, καθώς στεκόμουν επίσημος και τελετουργικός με το κερί στο χέρι, κι έναν Επιτάφιο. Ο χτεσινός πλούτισε τη συλλογή μου. Ηταν ο πιο καθωσπρέπει που είδα ποτέ μου. Φράγκικη πολυφωνία (Η ζωή εν τάφω είχε γίνει Τραβιάτα ξεψυχισμένη): Φράκα. 'Ασπρα γάντια. Χρυσαφικά. Κόκκινα κι άσπρα ροδοπέταλα, τόσο περιποιημένα, που μοιάζαν από celluloid. Κι η απαραίτητη εγγλεζοχιώτικη προφορά: κατ (h) ετ (h) έθης Κριστ (h) έ. Ο ωραιότερος και ο πιο αληθινός που είδα ήταν εκείνος που περνούσε με κλαπαδόρες κάτω από τον Παρθενώνα, τ' Αϊ-Δημήτρη του Λουμπαρδιάρη. Συλλογίστηκα και τη Στέρνα και μου φάνηκε καλή και σωστή στον τόνο της. Λέω να τη δημοσιέψω το Σεπτέμβρη, μόνη. Τι λες; Μου μένει ακόμη ένας Επιτάφιος εδώ, κι έπειτα θα μπορέσω να αντικρίσω το Αιγαίο...» (Απόσπασμα από το προσωπικό ημερολόγιο του ποιητή- αντιστοιχεί στον Απρίλιο του 1932 – περίοδο κατά την οποία εργαζόταν στο Λονδίνο ως διευθύνων του Ελληνικού Γενικού Προξενείου και εμπεριέχεται στο:

“Μέρες Β΄” Γιώργος Σεφέρης – Εκδόσεις Ίκαρος 1975)

Βαθιά θρησκευόμενοι ή μή, παλαιότεροι και πλέον σύγχρονοι, οι λογοτέχνες εμπνέονται- συγκλονίζονται απο το Θείο Δράμα και την της φύσεως άνοιξη, τα αντιμετωπίζουν ως «θρησκεία» δημιουργίας , πλουτίζουν με τον ιερό λόγο τη λογοτεχνική φαρέτρα τους και τον αποτυπώνουν σε κείμενα προσωπικά , σε ημερολόγια ζωής και έμπνευσης , τον μεταπλάθουν σε λογοτεχνικά έργα.

Εξάλλου:

-«Τίποτα δεν αγγίζει τις απριλιάτικες βιολέτες;/ τίποτα-: μονάχα ο ακάνθινος Ιησούς» (Ν. Καρούζος, Τα ποιήματα Β’).

ή και… «… Πάσχα στο χωριό δε σημαίνει αναγκαστικά άσπρες λαμπάδες, κόκκινα αβγά και σουβλιστό αρνί την εποχή που βγαίνουν οι παπαρούνες. Ούτε και σταυρωτά φιλιά. Παπαρούνες μπορούν ν’ ανθίσουν και τον Γενάρη, φτάνει να το θες. Ο καθένας μπορεί ν’ αναστηθεί, όπου θέλει κι όποτε θέλει. Θα το καταλάβει όταν ασπαστεί τον εαυτό του. Κι επειδή μόνοι μας ερχόμαστε στον κόσμο και μόνοι μας φεύγουμε, ε, πρέπει, αν θέλουμε ν’ αναστηθούμε, να είμαστε κι εκεί μόνοι, ολομόναχοι. (Αντώνης Σουρούνης “Πάσχα στο χωριό” – Εκδόσεις Καστανιώτης).

«… Μα ήτανε την μέρα εκείνη Μεγάλη Παρασκευή, τότε ακριβώς που σταματάνε να εργάζονται, φεύγουνε στα χωριά τους ή στα τίμια σπίτια τους, -τότε και το Δεκαπενταύγουστο της Παναγιάς, άλλη μια φορά – κι είναι συγκινητικό-, δείχνει πως νοσταλγούν , θυμούνται πάντως την παρθενικότητα βάζοντας έξω από την πόρτα τους -όπου και το δισύλλαβο απαραιτήτως όνομα- την έτοιμη από καιρό επιγραφή που έγραψε κάποιος πελάτης καλλιγράφος και εγγράμματος: “Μετά το Πάσχα” ….

…Μα βγαίνοντας απο την εκκλησιά ο Επιτάφιος τράβηξε πρώτα πλάγια, χώθηκε μεσα στις γειτονιές με τα κλειστά ισόγεια με τα χαμαιτυπεία του λιβανιού και δεν τον είδαμε σχεδόν καθόλου… Κι όταν πήρε η κυκλοφορία να παραλύει να προηγούνται τα μικρά παιδιά , να ανάβουνε κεριά στα υψηλά πατώματα ετοιμαστήκαμε κι εμείς ν απολαύσουμε το μέγα θέαμα στο σκότος μέσα της κρεβατοκάμαρας…Από μπροστά μας όταν διάβαιναν έψελνε η χορωδία τα εγκώμια. Μαθήτριες με επιπόλαιες φωνές παρόμοιες με τον γραφικό τους χαρακτήρα βαδίζοντας στο ψευτοκουρασμένο βήμα των στρατιωτών εκείνο με το επ’ ώμου λόγχη, βαδίζοντας ωραίοι και σκοτεινοί…τραβούσαν φορτωμένοι νιάτα και έξαψη…(απόσπασμα απο το κείμενο “Επιτάφιος θρήνος”… Γιώργος Ιωάννου (ψευδώνυμο του Γιώργου Σορολόπη Θεσσαλονίκη 1927- Αθήνα 1985) – περιέχεται

στην ομότιτλη συλλογή – Εκδόσεις Κέδρος, 1980, 1985).

* Μια κάρτα με τη δυναμική μορφή του Ιησού που εκδιώκει τους εμπόρους από τον ναό, (εκφράζει, σαφώς, την έννοια της «κάθαρσης» της Εκκλησίας από κάθε «ξένο» προς αυτήν στοιχείο) στέλνει το Πάσχα του 1926 απο την Ιερουσαλήμ ο μέγας κοινωνικός αναμορφωτής Νίκος Καζαντζάκης στον Ρεθυμνιώτη φίλο του επίσκοπο Βασίλειο Μαρκάκη (επίσκοπο τότε Αρκαδίας, με έδρα τις Μοίρες της Μεσσαράς Κρήτης και υποστηρικτή αργότερα της Εθνικής Αντίστασης)

«Ιερουσαλήμ Πάσχα 1926

Από την Αγία Πόλη Σας στέλνω ένα

χαιρετισμό γεμάτο σεβασμό και αγάπη.

Ποτέ δε Σας ξεχνώ κι αλησμόνητες μένουν

στον νου και στην καρδιά μου οι θαυμάσιες (-αστές;)

ώρες που πέρασα στην επισκοπή Σας

Καλή Λαμπρή κι ο Χριστός ανέστη!

Ν. Καζαντζάκης»

– «Τα γεγονότα δεν επέτρεψαν να γίνει η Ανάσταση σύμφωνα με τα έθιμα. Ούτε οι καμπάνες ακούστηκαν χαρμόσυνες για το Χριστός Ανέστη. Σε λίγα σπίτια έφτιαξαν την πατροπαράδοτη μαγειρίτσα. Ο κόσμος δεν είχε διάθεση να βάψει κόκκινα αυγά… Η πορεία προς το Γολγοθά έχει αρχίσει. Η μια τραγική είδηση ακολουθεί την άλλη…Η Αθήνα είναι μια πόλη χωρίς ζωή. Πασχαλιάτικα οι δρόμοι είναι άδειοι. Στις αίθουσες των κινηματογράφων δεν πατάει ψυχή. Κι έχουν βάλει ταινίες ωραίες, εορταστικές. Το ίδιο και στα θέατρα…» – απόσπασμα κειμένου του δημοσιογράφου – “αθηναιογράφου” Γιάννη Καιροφύλα απο το βιβλίο του “Η Αθήνα του ’40 και της κατοχής” (εκδόσεις Ιρις-Α.Σ Φιλιππότης 2001)

– « …Ακούσαμε και πάλι, όπως κάθε Πάσχα, ομοβροντίες και κανονιές, αλλά δεν ήταν το κανονάκι του Λυκαβηττού με τις χαρμόσυνες βολές . Βόμβες έπεφταν παντού. Τατόι, Ελευσίνα, Πειραιά… Τα σμήνη των επιδρομών δεν έπαυαν κι οι σειρήνες μόλις εσήμαιναν λήξι, σήμαιναν πάλι έναρξι. Καθίσαμε να φάμε, ανόρεχτα κι αμίλητοι. Είχαμε βράσει και αυγά, αλλά δεν τα βάψαμε κόκκινα…» (Ελευθέριος Ειμαρμένος « Μαρτυρίες 40-41»)

– Την άνοιξη του 1935, ο ποιητής Ανδρέας Εμπειρίκος κι εγώ αποβιβαζόμασταν

στο λιμάνι της Μυτιλήνης. Μια πρόσκληση να περάσουμε τις ημέρες του Πάσχα σε σπίτι φιλικό ήταν η αφορμή. Αλλά η αιτία η βαθύτερη ήταν να βαδίσουμε πάνω στα ίχνη που δεν μπορεί παρά να είχε αφήσει, πεθαίνοντας εκεί ένα χρόνο πριν, ο λαϊκός ζωγράφος Θεόφιλος. (...) Από δρόμους άφτιαχτους, κακοτράχαλους, μισοπατημένους απ' το βλαστομάνημα του Μαγιού, προωθηθήκαμε ως τις πιο ξεμοναχιασμένες άκριες του νησιού, ως τα πιο λιγοσύχναστα χωριά και δεν αφήσαμε καφενείο για καφενείο που να μη σταματήσουμε. Όσο που να 'ρθει ο καφές ή η λεμονάδα, το μάτι μας είχε κιόλας φέρει βόλτα εκατό φορές τους τέσσερις τοίχους του μαγαζιού. Κι όταν, όπως μας έλαχε μερικές φορές, σπάνιες είναι η αλήθεια, επισημαίναμε αναρτημένο έργο του Θεόφιλου, με τρόπο φέρναμε την κουβέντα, ζητούσαμε πληροφορίες, αρχινούσαμε τα παζάρια, τέλος, φορτώναμε στο αυτοκίνητό μας το λάφυρο και φεύγαμε. (απόσπασμα απο το βιβλίο του Οδυσσέα Ελύτη «Ο ζωγράφος Θεόφιλος», Εκδ. Γνώση).

Πηγή: ΑΠΕ – ΜΠΕ